

RIIGIKOHUS
HALDUSKOLLEEGIUM
KOHTUMÄÄRUS

Kohtuasja number	3-22-2269
Määruse kuupäev	8. jaanuar 2026
Kohtukoosseis	Eesistuja Julia Laffranque, liikmed Heiki Loot ja Nele Siitam
Kohtuasi	X kaebus tühistada Tervisekassa otsus ja kohustada vastustajat hüvitama talle tekkinud vaktsiinikahju
Menetlusosalised	Kaebaja X, esindaja vandeadvokaat Jaanika Reilik-Bakhoff Vastustaja Tervisekassa Kaasatud haldusorgan Ravimiamet
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Ringkonnakohtu 24. novembri 2025. a määrus
Menetluse alus Riigikohtus	X määruskaebus
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RIIGIKOHUS MÄÄRAB

1. Rahuldada määruskaebus.
2. Tühistada Tallinna Ringkonnakohtu 24. novembri 2025. a määrus. Saata riigi õigusabi taotlus Tallinna Ringkonnakohtule uueks lahendamiseks.
3. Asendada avaldatavas määruses kaebaja nimi tähemärgiga.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Tallinna Halduskohus jättis 31. oktoobri 2025. a otsusega rahuldamata X (kaebaja) kaebuse tühistada Tervisekassa (endine Eesti Haigekassa) 22. septembri 2022. a otsus nr 1.1-3.5/614 ja kohustada vastustajat hüvitama talle tekkinud vaktsiinikahju.
2. Kaebaja esitas Tallinna Ringkonnakohtule **taotluse** saada riigi õigusabi enda esindamiseks halduskohtumenetluses. Taotluses märkis kaebaja, et vaidlus on niivõrd keeruline, et ilma advokaadita ei ole tal võimalik vaielda Tervisekassa ja Ravimiametiga. Kaebaja majanduslik seis ei võimalda tal tasuda õigusabi kulude eest. Senise õigusabi eest tasus kaebaja järelmaksu abil, mis on oluliselt halvendanud pere igakuist toimetulekut.
3. Tallinna Ringkonnakohus jättis 24. novembri 2025. a **määrusega** kaebaja riigi õigusabi taotluse riigi õigusabi seaduse (RÕS) § 7 lg 1 p 1 alusel rahuldamata, kuna taotleja on ise võimeline oma õigusi kaitsma. Ringkonnakohus leidis, et kohtuasja materjalidest nähtuvalt on taotleja kõrgharidusega meedik, kes on varem töötanud meditsiinisektoris. Kaebaja meditsiinilist haridust ja töökogemust arvestades puudub alus arvata, et taotleja õigused jääksid tervisekahju hüvitamisega seotud menetluses ilma professionaalse esindajata kaitseta. Kaebaja suudab ise menetluses osaleda, sh selgitada terviseiga seotud asjaolusid. Halduskohtumenetluses kehtib uurimisprintsip, mille kohaselt on kohtul kohustus kaebajat vajaduse korral suunata ja abistada. Samuti selgitab haldusasja lahendav kohus uurimispõhimõttest tulenevalt enda initsiatiivil välja kaebuse menetlemiseks vajalikud asjaolud, õigusnormid ja kohtupraktika. Seega halduskohtumenetluses ei ole

esmatähtis, et kaebajal peab olema juriidiline haridus või ta peab kasutama oma õiguste kaitseks õigusteadmistega isiku abi.

4. Kaebaja esitas 1. detsembril 2025 apellatsioonkaebuse.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Kaebaja esitas Riigikohtule **määruskaebuse**, milles palub ringkonnakohtu määruse tühistada ning teha asjas uus määrus, millega rahuldada riigi õigusabi taotlus, või saata asi tagasi ringkonnakohtule uueks lahendamiseks. See, et kaebajal on meditsiiniline haridus ja töökogemus, ei tähenda, et ta suudab kaitsta end kohtuvaidluses, mis sisaldab keerulisi õiguslikke argumente. Vaidluse keerukust näitab see, et menetlusse olid kaasatud hinnangu andmiseks Ravimiamet ja eriteadmistega isikud.

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

6. Kaebaja määruskaebus tuleb rahuldada ja ringkonnakohtu määrus kohtumenetluse normi olulise rikkumise tõttu tühistada.

7. Kolleegium ei nõustu, et kaebaja riigi õigusabi taotluse võis jätta RÕS § 7 lg 1 p 1 alusel (taotleja on ise võimeline kaitsma oma õigusi) rahuldamata. Riigi õigusabi võib anda viidatud normis sätestatud piiranguta, kui advokaadi abi on asja õigeks lahendamiseks ilmselt vajalik poolte võrdsuse tagamiseks või arvestades asja keerukust (RÕS § 7 lg 3). Oma õiguste kaitsmiseks vajalike teadmiste olemasolu saab eeldada eelkõige õigusharidusega menetlusosalistel (vt RKTko 3-2-1-7-08, p 10). Kaebaja, kellel ei ole õigusharidust, vaidleb sisuliselt kahe avaliku võimu asutusega õiguslikult keerulises asjas. Tervisekassa tegi vaidlustatud otsuse Ravimiameti hinnangu alusel (ravimiseaduse (RavS) § 99²⁰ lg 9). Ravimiamet on kohtuasjas ka menetlusosaline. Vaktsiinikahju hüvitamise õiguslik raamistik on võrdlemisi uus ja tihe (jõustus 1. mail 2022, vt RavS 5¹. peatükk). Kohtuasjas vaidluse all olevate küsimuste keerukust ilmestab see, et vaktsiinikahju kindlustusjuhtumi kindlakstegemisel on oluline tähendus vaktsineerimise ja patsiendile tervisekahjustuse tekkimise põhjusliku seose tuvastamisel (RavS § 99¹⁶). Põhjusliku seose kohta küsib Tervisekassa hinnangut Ravimiametilt, kes omakorda võib selle tuvastamiseks kasutada eksperte (RavS § 99²⁰ lg-d 5 ja 7). Eeltoodut arvesse võttes ei saa pelgalt kaebaja meditsiinihariduse ja töökogemuse põhjal järeldada, et ta suudab oma õigusi iseseisvalt kaitsta. Uudses ja õiguslikult keerukas asjas, mille kohta kohtupraktika pole veel välja kujunenud, ei pruugi halduskohtumenetluses rakendatav uurimispõhimõte alati tagada kaebaja õiguste piisavat kaitset.

8. RÕS § 7 lg 1 p 6 järgi ei anta riigi õigusabi, kui seda taotletakse mittevaralise kahju hüvitamise nõude esitamiseks ja asja suhtes ei esine tungivat avalikku huvi. Arvestades praeguse asja asjaolusid, sh seda, et seadusandja on pidanud vajalikuks vaktsiinikahju korral mittevaralise kahju hüvitamist eraldi reguleerida, ei ole viidatud norm takistuseks riigi õigusabi andmisel.

9. Kolleegium ei näe, et kaebust oleks põhjust pidada ilmselt perspektiivituks (RÕS § 7 lg 1 p 5). Seda pole ka ringkonnakohus vaidlustatud määruses mõista andnud.

10. Kaebaja riigi õigusabi taotlus tuleb saata tagasi ringkonnakohtule uueks lahendamiseks. Ringkonnakohtul tuleb eelkõige uurida, kas ja millises ulatuses võimaldab kaebaja majanduslik seisund tal õigusteenuse eest tasuda (RÕS § 6 lg 1).

11. Kaebaja nimi tuleb määruse avaldamisel asendada tähemärgiga (halduskohtumenetluse seadustiku § 175 lg 3).

(allkirjastatud digitaalselt)